

SPIRITUEEL BUNGEEJUMPEN

Eugène van Haaren

© Eugène van Haaren

www.spiritueelbungeejumpen.nl

Eerste druk in paperback: januari 2019

*Voor mijn moeder en alle anderen
die me op weg hebben geholpen*

Ontwerp: Marieke Verf, www.verfendebuuf.nl

Drukwerk: New Energy Drukwerk, Vianen

Lettertypes: Kiona en Georgia

Papier: 90 gram Munken print cream 15

ISBN: 978 94 928 8356 8

NUR: 728

FSC keurmerk

Elke overeenkomst met bestaande personen, gebeurtenissen, plaatsen of entiteiten berust, misschien, niet op louter toeval. Personen hebben weliswaar soms een andere naam gekregen, maar bestaan (of bestonden) wel. Evenals gebeurtenissen, plaatsen en entiteiten in dit boek: ze verhouden zich op een zekere manier tot een werkelijkheid van bestaande personen, gebeurtenissen, plaatsen of entiteiten.

Dit boek is niet bedoeld als vervanging voor een bezoek aan de dokter. Heb je gezondheidsklachten? Ga naar een professionele arts.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt worden in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of door fotokopieën, opname, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van uitgever Paris Books, Prins Hendrikstraat 28, 2411 CT Bodegraven.

Als tijd een zandloper is, welke korrel is het nu?

Culemborgse koan (± 2018 n.Chr.)

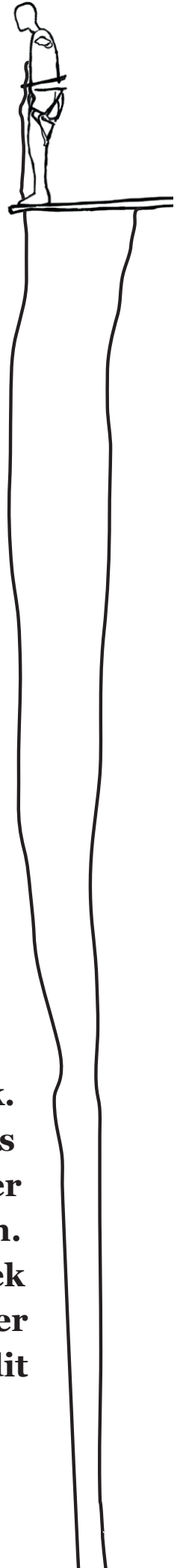
De zin van het leven heeft geen punt

SPRINGEN: hoe een paniekaanval ervoor zorgde dat dit boek er kwam.	9
1. ALS JE ER KLAAR VOOR BENT: de sleutel opent ied're poort.	17
2. WIJZER DOOR WOORDEN: stopte ik uit vrije wil met mijn studie filosofie?	35
3. 'BEDANKT VOOR DE MOOIE ENERGIE': hoe ik door ayahuasca één werd met het alles.	51
4. ADEM IN, ADEM UIT: ik overwin mijn weerzin tegen zweverij en blijf yoga doen.	69
5. WARRIGE WIJSHEID: een lama verschijnt aan mij. In een droom.	87
6. MINDFULNESS OF HET MYSTERIE VAN HET LEGE MEDITATIEKUSSEN	99
7. VANDAAG IS HET NOG GEWOON ZATERDAG: over onze bijna ongeboren zoon Vonk.	117
8. TASTEN NAAR TAAL: vertrouwen op een stem die je – altijd? – bij je draagt.	133

INHOUD

9. VERFVOERING: huilen om een schilderij?	
Kom op zeg! _____	141
10. LESSEN UIT NERGENSLAND: waar ik aan de grens geweigerd word.	
_____	155
11. MANTRA, MANTRA, ET CETERA: zingen voor geld en geluk.	
_____	165
12. ONDERWEG: waarom dementie ertoe kan doen.	
_____	181
13. ER IS GEEN DEUR, DUS KOM BINNEN! De zin van je leven schrijf je zelf.	
_____	199
WOORDENLIJST	217
BRONNEN	229
INSPIRATIE	245
ZELF UITPROBEREN OF NOG MEER WETEN?	249
DANK	253

SPIRITUEEL BUNGEEJUMPEN

SPRINGEN

O ja, écht bungeejumpen lijkt me vreselijk. Ik zie het mezelf niet doen. Dat dit boek er is gekomen is het gevolg van een ervaring die er voor mijn gevoel dichtbij in de buurt kwam. Die keer dat ik in Keulen was voor een bezoek aan de tentoonstelling van de Duitse schilder Gerhard Richter (over hem verderop in dit boek meer).

Omdat ik er toch was, leek het me leuk om nog wat van de stad te zien. De Hohenzollernbrücke, de uit begin vorige eeuw daterende spoorbrug met de naar schatting honderdvijftigduizend hangsloten van verliefden en natuurlijk de Köln Triangel, het beste uitzicht over de stad op ruim honderd meter hoogte. Waarom ik toen, met knikkende knieën van de duizelingwekkende hoogte en de stormachtige wind, besloot dat één uitdaging nog niet genoeg was, ik weet het niet.

Na nog geen halfuur wandelen door een lieflijk park zag de Kölner Seilbahn er bijna aandoenlijk uit. Een dapper fossiel uit de tijd van de grote Europese attractieparken. Maar wat op de grond nog een schattige reis naar het verleden leek, veranderde in een angst-aanjagende ervaring zodra de ruim halve eeuw oude kabelbaan schokkend en zwaaiend in beweging kwam.

Ik hoorde de wind huilen terwijl de eerste regendruppels tegen de raampjes van de cabine kletterden. Zag ik het nou goed, was dat echt een kier rond dat blikachtige deurtje? Ik voelde een kille tocht. Zou ik dan ook, ergens tijdens de langzame overtocht van de kabelbaan, de sluiting van het deurtje kunnen openen? De kabouterklink zou zich met een simpel duwtje al gewonnen geven. En waarom niet, ik was alleen in de cabine, niemand die me tegen zou houden ...

Maar zou het, zonder dat ik er zelf de hand in zou hebben, niet nog snéller en eenvoudiger afgelopen kunnen zijn? Gewoon, omdat de kabel vermoeid het loodje zou leggen en de zwaartekracht met dodelijke onverschilligheid zijn werk zou doen. En dat mijn ca-

bine niet een min of meer zachte landing zou maken in de Rijn, maar te pletter zou slaan op de razende zesbaans snelweg, zo'n veertig meter lager?

Toch leek een plotse dood me nog niet het ergste. Het zou een uitgelezen kans zijn om die vaak geroemde 'film van je leven' aan me voorbij te zien trekken. Al had ik twijfels over het entertainmentgehalte van mijn film; wat had ik, behalve dit naderende, vrijwel zeker fatale moment, nou helemaal meegemaakt?

De beste jaren van mijn leven had ik als freelancer geprobeerd hemeltergende teksten over *governance structuren* en *vigerend beleid* schoon te schoffelen. Maar net als de wortels van het zevenblad in mijn eigen tuin, was de strijd tegen de wildgroei van wezenloze woorden een ongelijke.

De Don Quichote in mij streed al lang niet meer uit brandende hartstocht tegen de ambtelijke woordmolens die toch eindeloos zouden doordraaien. In plaats daarvan had een pragmatische huurling het overgenomen die, voor wie maar wilde, zijn heilzame werk zou verrichten. In de zaaddodende berusting dat 'brood op de plank' ook zo zijn voordelen had. En dat 'niet mogen klagen' een luxe is die niet iedereen heeft. Wat natuurlijk ook zo is, laten we eerlijk zijn. Geen misverstand daarover, ik bof maar. Alleen: redelijkheid; een beter blusapparaat voor je passie is er niet.

En zo vreesde ik dat de film van mijn leven een EO-documentaire zou blijken, ontdaan van alle vuurwerk, laat staan een oerknal als afzender van de zin van mijn leven. Maar: als tekstschrijver een zinloos leven?

Met zo veel woorden tot mijn beschikking moest er toch zeker wel íets de moeite van het beschrijven waard zijn?

Ondertussen rammelde en zwaaide mijn cabine vervaarlijk verder. Nét overleven, met een dwarslaesie zo vlak onder mijn oren, leek me met de minuut een aannemelijker scenario. Mijn handen begonnen te zweten, ik kreeg steeds minder lucht en mijn benen trilden. Zou ik net voor mijn duizelingwekkende val nog kunnen sterven door een hartstilstand? Is 112 in Duitsland ook een noodnummer en, zo ja, moet je dan ook nog een landnummer intoetsen? En dan nog: als ik *Kabelbahn! Tot!* zou uitstoten, zouden de ambulances misschien wel uitrukken naar het treinstation, op zoek naar een door een geknapte bovenleiding geëlektrocu-teerd slachtoffer. Ach nee, een verwarde buitenlandse beller zal eerder leiden tot inzet van antiterreurtroepen. En een traumahelikopter zullen ze zeker niet sturen, vooropgesteld dat ik mij het woord *Seilbahn* zou weten te herinneren.

Bellen, bellen, bellen, was trouwens mijn telefoon überhaupt wel opgeladen? En kon ik dan niet beter mijn vrouw en zoontje bellen om ... ja om wat? Ze weten dat ik van ze hou, wat zou de meerwaarde van die bevestiging kunnen zijn terwijl je richting invaliditeit stort, behalve een leven lang echoënde wartaal van een stervende?

Maar net voordat het beeld van mijn hersenen als uiteengespatte kartoffelsalade zich in mijn hoofd kon nestelen, schoot, als een vallende ster in een diepdon-

kere nacht, door mijn hoofd: wat er ook gebeurt, ik kan er maar beter van genieten. Huh, genieten? Sputterde ergens nog een kwabje tegen. Maar het protest ebde kansloos weg in een overweldigende kalmte die mijn lichaam overspoelde.

Bijna zorgeloos – alleen mijn natrillende handen waren de neuronestorm in mijn hoofd nog niet helemaal vergeten – pakte ik mijn telefoon om foto's te maken van het geweldige uitzicht. Amper zes minuten zweefde ik zo tussen hemel en aarde. Het cliché wil dan dat dit moment een eeuwigheid leek, en dat was ook zo. Mijn besef van ruimte, tijd en realiteit losten op in één langgerekt nu zonder angst, waarin alles mogelijk leek te zijn.

Over wat er dan kan gebeuren, daarover gaat dit boek.

DIALOOG MET MAIK

Denk je niet dat de lezer zal schrikken Eugène?

Wat bedoel je?

't Is nogal veel tekst soms.

Dat heb je met boeken.

Je hebt gelijk, ik lees niet graag.

Jij voelt liever ...

Zoiets ja.

Maar het is wel *mijn* boek.

Jouw boek, jouw boek ...

Ja, en natuurlijk dat van jou en alle andere men-

sen die erin voorkomen. Denk je dat je het aankunt, al die woorden? Ik bedoel het niet vervelend, maar ik weet dat je niet graag leest en tekst voor jou vaak een hoop ruis betekent.

Tuurlijk kan ik het aan. En lezen doe ik heus wel! Weet je nog dat boekje van die boeddhistische monnik dat ik als cadeautje van jou kreeg? Heb ik helemaal gelezen!

Jajaja en daarna heb jij een immense boeddha op je rug laten tatoeëren.

Zullen we dan, voor de duidelijkheid, de lezer vertellen wat de bedoeling is?

Goed plan, mensen vragen mij ook altijd wat de bedoeling is. Dat kan ik goed, uitleggen wat de bedoeling is. Alleen: luisteren is meestal nog wel nog een dingetje.

Dan is dat afgesproken: jij leest mijn teksten – of je leest ze niet, omdat je als helderziende al weet wat de bedoeling is. Maar daarna ga je in elk geval mij vertellen wat nou werkelijk het nut was van de dingen die ik heb meegemaakt.

Eh, Eugène ...

Ja Maik?

Jij hebt die verhalen toch geschreven? Jij hebt toch alles zelf meegemaakt, aan den lijve ondervonden?

Klopt.

Dan ben jij toch ook de man die weet wat er wordt bedoeld?

Luister Maik, ik heb een hoop avonturen beleefd. Voor sommige mensen is het misschien jaloersmakend. Maar ... als ik eerlijk ben kan ik je nu nog

niet vertellen wat de lessen waren van mijn sprongen in het diepe. Het was spannend, zeker. Zoals bij de geboorte van mijn zoon. Dat was trouwens meer een duw in de diepte ... Maar een big bang van levensveranderend inzicht of verlichting? Ik ben het niet tegengekomen.

-

Wat? Waarom lach je nou?

Lees straks het laatste hoofdstuk maar ...

Maik!

Wat?

Wil je daarmee ophouden?

Met?

Met op de zaken vooruitlopen. Ik heb nu net pas de inleiding af en jij begint al over het slot waarvan ik nog geen idee heb hoe het zal worden. Bovendien moet ik de lezer eerst nog vertellen hoe onze eerste ontmoeting, zo'n vijftwintig jaar geleden, verliep.

O dat weet ik nog zo goed, jij was zo nieuwsgierig. Zo veel vragen! Over je werk, de liefde, over waar je heen moest met je leven ...

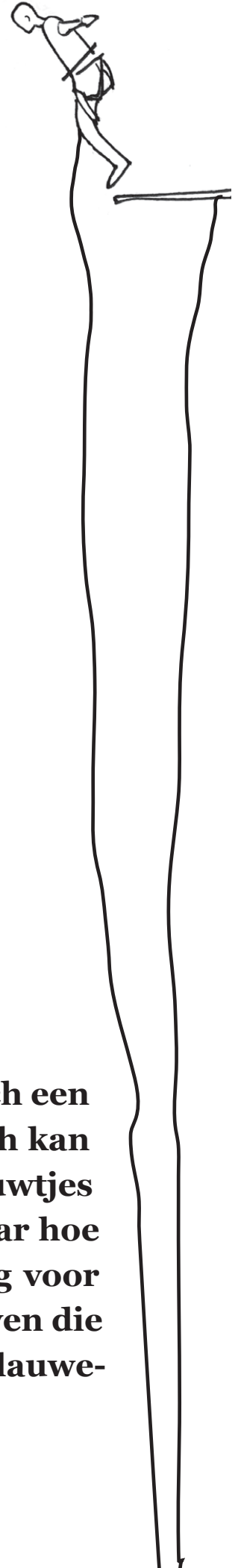
Ik wilde gewoon weten hoe dat nou werkte, een helderziende. Had van je gehoord via mijn moeder, die zei dat ik eens met jou moest gaan praten. En ik wilde als aankomend journalist snel naam maken met publicaties over opzienbarende onderwerpen. Dus een interview met jou ...

Jajaja, schiet nou maar op.

Maar dit boek wordt geen doorlopende roman

ofzo. Het zijn meer hink-stap-sprongen van ervaringen die, wie weet, samen de stukjes van een puzzel vormen.

Ik denk dat jouw lezer niet dom is, Eugène, en puzzelen is leuk. Hup, schrijven jij!

HOOFDSTUK 1

ALS JE ER KLAAR VOOR BENT

‘Ik weet dat je niet rookt, maar wil je toch een sigaret?’ Ondanks zijn aanstekelijke lach kan Maik me niet overhalen. Ik glimlach flauwtjes terug. Roken doe ik inderdaad niet, maar hoe weet Maik dat? We zien elkaar vandaag voor het eerst. ‘Ik heb wat dingen opgeschreven die ik over je doorkreeg.’ Bovenaan staat: blauw-grijze ogen, bril. Ook dat klopt.

‘En die letter, die daar?’ Ik wijs naar de H die eenzaam omcirkeld op het papier staat dat Maik Tselepis me voorafgaand aan het consult heeft overhandigd. ‘Kan het zijn dat de naam van je ex-vriendin met die letter begint?’ Ik zwijg geschrokken en kijk Maik langer aan dan beleefd kan zijn. Hij glimlacht alleen maar en trekt aan zijn sigaret. Zijn vriendelijke ogen knipperen door de rook en vertellen wat ik niet wil horen: dat Hawa echt een ex-vriendin is. En dat ze ook echt nooit meer iets van zich zal laten horen.

Wat ik eigenlijk wel wist. Ik bedoel: een kloof van vele vliegtuiguren lag tussen onze woonplaatsen, zelfs tijdens vlammeende verliefdheid is dat niet erg praktisch. Dus hadden we, zonder dat we dat met zoveel woorden hadden uitgesproken, elkaar laten gaan.

Heel wijs natuurlijk; ik wist dat bij Camila in Nederland mijn toekomst lag. Al betekende dat niet dat mijn lichaam braaf aan die wetenschap meewerkte. Een dik doorbloede navelstreng van verlangen bleef verbonden met Hawa; opflakkerende herinneringen aan elektrische aanrakingen waren genoeg om haar glanzende zeehonden huid weer te voelen, net als het nieuwsgierig in elkaar verdwijnen van onze lichamen.

Hawa en ik waren een onverwacht stel geweest toen we elkaar ver van huis tegenkwamen. Niet naar elkaar op zoek, maar, eenmaal verbonden, gingen we los van elk oordeel – over of dit nou echt verliefdheid was of alleen een versmelting van twee zoekende zielen en over de onmogelijkheid dat dit heel lang zou duren – in een tijdloze luwte op weg naar het onbekende. De

herinnering aan die bevrijdende ruimte, waarin onze levens zich voor de duur van een korte eeuwigheid vermengden tot een onstolbare legering van bovenaardse temperaturen, deed nog altijd pijn.

Knekelridders en omfloerste lijkkisten

‘Je mag de kaarten schudden,’ zegt Maik, alsof het echt de hoogste tijd is dat het volgende agendapunt aan de orde komt, terwijl hij me een smoezelig pakje kaarten met figuren toeschuift. Ik hou niet van kaartspellen, überhaupt niet erg van spellen, tegen de tijd dat ik de regels snap, zijn de meeste afgelopen en heb ik verloren.

Maar dit zijn geen gewone kaarten, zelfs ik kan zien dat dit tarotkaarten zijn, het standaardgereedschap van menig helderziende. Tarotkaarten vind ik erger: kinderachtige afbeeldingen uit de tijd dat de theremin (zie kader) het toppunt van goede smaak was, al – ik weet het – dateert het spel van ver voor die tijd. Knekelridders te paard, zeisen en zwart omfloerste lijkkisten als kitscherige aandachtstrekkers. Aanstellig esoterisch gedoe.

Theremin

Het geluid van een zingende zaag, maar dan opgewekt door een soort elektrische triangel. Te bedienen door je handen fantasierijk langs het onder spanning staande metaal te bewegen. Denk aan: spannende muziek uit de begintijd van de zwart-witfilms. Dat is in het kort wat de theremin voor elkaar krijgt. Het

is de analoge voorloper van de synthesizer waarmee Vangelis en consorten in de jaren zeventig de radiozenders vergiftigden. Door de handbewegingen en de geconcentreerde blik op het instrument – hij moet het metaal niet aanraken – lijkt de uitvoerende meer op een soort Hans Klok dan op een muzikant.

‘Wil je daar drie gelijke stapeltjes van maken?’ vraagt Maik me vriendelijk.

Ik zucht.

‘Wat is er?’

‘Nou ja drie gelijke stapeltjes, ik weet niet of me dat lukt. Ik weet niet eens hoeveel kaarten in het spel zitten,’ klaag ik, iets meer dan mijn bedoeling was. Want tegelijk ben ik wel nieuwsgierig. Maar voordat ik iets kan zeggen over de druk die ik ineens voel om de drie stapeltjes op de best mogelijke manier neer te leggen – iets dat ik meteen belachelijk van mezelf vind, blijkbaar neem ik dit gedoe serieuzer dan ik wil toegeven, valt er één kaart uit mijn handen.

Snel wil ik hem oppakken, maar Maik is me voor. ‘Interessa-hant,’ als een zeldzame vlinder houdt hij de kaart voorzichtig in zijn linkerhand. ‘Je bent een zoe-ker!’ schatert hij alsof ik net een geweldige mop heb verteld. Ondertussen draait hij de kaart tussen zijn rijkelijk beringde vingers. Een slang van zilver om zijn rechterduim kijkt me boos aan.

Ik kijk naar de kaart en zie een plaatje van een sleutel. Zonder dat ik het kan helpen denk ik: God-

zijdank geen doodskist. Die had ik, compleet met een half van de kist gevallen stemmig zwart doek, ook in het spel zien zitten. En ook andere kaarten waren nogal uitgesproken. Zo dreigde kaart nummer elf, met een verraderlijk rustiek aandoende takkenbos:

*De roede meldt nooit vreugde:
met onheil in uw haard,
met ziekten of met tweedracht
gaat zij meestal gepaard.*

Ieuw!

Maar op mijn sleutelkaart staat een monter versje:

*De sleutel opent ied're poort.
Al uw wensen worden verhoord.
Mocht de sleutel bij uw staan,
Kunt u ied're situatie aan.*

Ik erger me aan de overbodige w en de rare hoofdletter na de komma. Als dit al niet klopt, wat zegt dat dan over de voorspellingskracht van deze kaart? En waarom die apostroffen? Alsof er niet genoeg ruimte was voor nog twee letters. Stelletje amateurs, mistige mystici.

‘Klopt dat?’

‘Klopt wát?’ vraag ik Maik verbouwereerd terwijl ik de scherpe rook van zijn sigaret in mijn ogen voel prikken. Ik heb een hekel aan rook. Maar ja, dit is zijn huis. Bovendien: als hij echt wat kan, dan moet hij na-

tuurlijk weten dat zijn gerook me de adem beneemt. Ik besluit te wachten tot hij ‘doorkrijgt’ dat hij zijn peuk moet uitdrukken.

Ik kan enig gekuch niet onderdrukken. Maar vooralsnog zonder merkbaar gevolg. Als hij al doorkrijgt dat mijn longen en daarna mijn gemoed het zwaar te verduren hebben, dan negeert hij het.

Bovendien begin ik last te krijgen van de Senseo-koffie. Ik heb al veel te lang niks gegeten en mijn handen beginnen te trillen. Ik zit al ruim anderhalf uur bij het medium en heb zelfs nog geen koekje gehad. Dat is vast niet onvriendelijk bedoeld; hij ziet er zo mager uit dat het lijkt alsof hij dagen zonder eten kan.

‘Dat jij alles wil weten?’ Maik knijpt zijn ogen tot ondervragende spleetjes.

Nu begint het mij te irriteren: ‘Volgens mij ben jij van ons tweeën degene die alles weet. Dus waarom geef je me niet gewoon antwoord op de vragen die ik heb?’ Ik probeer niet onaardig te klinken, maar ik ben het beu. Nu wil ik namen en rugnummers.

‘Tsk, tsk Eugène,’ schudt hij meewarig zijn kalende hoofd terwijl zijn donkere ogen me aankijken of ik echt zo onnozel ben. ‘Zo werkt het niet. Meer dan dit kan ik je niet zeggen: ga op pad en kom terug als je vragen hebt.’

‘Maar ik wil een roman schrijven. Mijn wensen worden verhoórd, dat zegt de kaart toch?’ Ik klink wanhopiger dan ik zou willen; geïrriteerd ook dat ik me aan Maiks woorden vastklamp alsof het de polisvoorwaarden zijn van mijn inboedelverzekering.

‘Hm,’ komt er zuinigjes over zijn lippen. En terwijl hij nog eens ingespannen naar de kaarten tuurt: ‘Toch zie ik dat niet gebeuren. Je gaat wel een boek schrijven, maar geen roman.’

Bloedeloze zombiezinnen

Het was niet dat de grond onder mijn voeten wegzakte, het was erger: mijn droom om onderzoeksjournalist te worden had ik ook al moeten opgeven. Zo ongeveer dan; stiekem –onderwijl vergeefs journalistieke waarden hooghoudend bij bedrijfsbladen – hield ik een achterdeurtje open voor een Duits elftalachtige ontsnapping uit de beklemmende marketing-communicatiewereld. Het wereldje van bibberende ‘content creators’ die elk vermoeden van kritiek met cryptotaal (*benchmarken!*) en eufemismentransfusies (geen problemen, hooguit *aandachtspunten*) nijver wist om te katten tot bloedeloze zombiezinnen.

Eén roman, waarmee ik mijn literaire gang kon gaan, was dat nou zoveel gevraagd? Hij hoefde niet eens Herman Koch-achtige verkooprecords te breken – al zou ik het natuurlijk niet vervelend vinden om in de buurt te komen. Ik was zelfs bereid om het aantal pagina’s beperkt te houden tot middelbare schoollijstevergreens als *Het gouden ei* (nog geen honderd pagina’s, tóch literatuur!) of een Sakia Noort-achtige reboot te maken van *Herberg met het hoefijzer* (schrijfster verlaat gezin om tussen de Malissoren weer tot zichzelf te komen. Maar wat een frisse start had moeten worden, mondt al snel uit in een afdaling naar de diepste kroch-

ten van haar verleden).

Groots en meeslepend, dan wel vuig en verlopen, dat zou mijn roman moeten zijn. Maar anders dan Charles Bukowski, zo besepte ik tot mijn grote teleurstelling, had ik niet het lef om te schrijven over de eerste keer dat ik masturbeerde of de eerste keer dat ik een kut zag; als wensvegetariër vond ik de woorden al te vlezig om aan te denken, laat staan keihard op te schrijven. Ik herinner me nog de tevredenheid over mijn ontdekking van ‘tussenbeenssel’ als omschrijving van mijn heen en weer slingerend mannelijk lid(je) tijdens een avond naaktdansen, bij wijze van participatieve journalistiek voor weekblad *De Groene Amsterdammer*. Daar bovenop leed ik ook nog aan een preutse lever: Hemingwayaanse stierenvechtersbachchanalen eindigden na hooguit ‘n fles wijn-en-’n-beetje in een stille arena met als enige overlevende een dikke kater. Kortom: een weinig bemoedigende uitgangspositie voor een schrijver die zijn lezers mee op avontuur wil nemen. Dat wist ik zelf heus ook wel.

Klaar voor een verkruimelend elastiek

Maar dat Maik geen romancier in me zag, betekende wat mij betreft nog niet dat ik me daarbij wilde neerleggen. O nee, mediums te over! En zo kwam ik terecht bij Josephine, haar echte naam ben ik vergeten, in een dorp richting de duinen.

Lang heb ik me redelijk belachelijk gevoeld dat ik haar bezocht in dat stille tuinhuis aan zee. Dat had er vooral mee te maken dat ze me keer op keer mijn eigen

naam hardop liet uitspreken; voor- én achternaam. Ondertussen deed Josephine in opperste concentratie haar ogen dicht terwijl ze met een hand als een dirigent door de lucht swipete. Links, rechts en weer terug; met strakke uithalen alsof ze in een voor mij onhoorbaar pandemonium van stemmen de echo van mijn toekomst probeerde te pakken.

Josephine deed jammer genoeg geen uitspraken over mij als auteur van een boek, literair of anderszins: ‘Daar krijg ik niks over door.’ Wat ze wel doorkreeg was het beeld van een ‘verkruimelend lang elastiek’ dat aan een bal vastzat. Dat zou te maken hebben met iemand die ik kende. Ik vond het beeld van een verkruimelend elastiek raar, maar meer duidelijkheid kon Josephine niet geven. ‘Als je er klaar voor bent, wordt het vanzelf duidelijk,’ zo luidde boodschap. Ja *duh*, wanneer ben je nou klaar voor een verkruimelend elastiek?

Totdat ik, weken later – ik schrijf het met enige schroom – tijdens een orgastisch samenzijn met mijn latere vrouw Camila, verlamd raakte door een zwemmerskramp die niet beperkt bleef tot mijn benen, maar als een colonne stekende mieren vanuit mijn tussenbeenssel naar alle hoeken van mijn lichaam optrok: buik, benen, tenen, armen, handen, hals en hoofd. Alles begon te trillen.

In de opkomende paniek wist ik ternauwernood nog mijn lippen te bewegen en tegen Camila, die zich vreemd genoeg nog geen zorgen leek te maken om dit toch niet alledaagse schouwspel, toe te fluisteren dat ik even wat tijd nodig had. Tijd waarin, zo hoopte ik

van ganser harte, duidelijk zou worden dat ik niet door acute epilepsie of een hartaanval was getroffen.

Terwijl de golf van mierenzuur minutenlang door mijn aderen raasde, bleef Camila rustig naast me liggen. Onaangedaan door mijn pulserende lichaam dat, toen de eerste kramp zich als een wurgslang na gedane zaken weer geruisloos loswikkelde, in elke vezel voelde dat ergens in het universum een zenuwbaan niet meer oplichtte.

Een onzichtbare brug was niet alleen ingestort, maar de stenen, die voor de eeuwigheid gemaakt leken te zijn, waren in hun val meteen tot stof gesublimeerd, als neerdwarrelend toverpoeder na een verbijsterende goocheltruc. En met die geluidloze sterrenbui verdween ook de laatste stille getuige van mijn navelstreng naar Hawa in een verder roerloos heelal.

Muiderslot na sluitingstijd

Hoezeer Josephine met haar mirakeltaal ook gelijk had gekregen, ik ging niet meer naar haar terug. Ik had geen zin om bij een volgend consult weer tot in den treure hardop mijn naam te noemen. Bovendien waren er andere opties, zoals een bezoekje aan een paranormaalbeurs. De mogelijkheden bleken eindeloos: medium, paragnost, healer, helderziend, heldervoelend, helderwetend, helderhorend, helderruikend, engelenreader, channeling en lichtwerker, soms zelfs verenigd in een persoon.

Achteraf is me vooral de braderie-achtige sfeer bijgebleven; de walm van wierook gemengd met etens-

lucht en doorlopend geroezemoes van zelfverklaarde mediums. Ja, ik heb menig tientje achtergelaten en ook – af en toe – helpende woorden gehoord. Gek is alleen dat ik me niet meer weet te herinneren welke.

Naar Maik ben ik nog vaak teruggekeerd. Bij wijze van experiment hypnotiseerde hij mij ook eens, toen ik ten einde raad weer bij hem aanklopte over wat ik het beste kon doen met mijn werk. Mijn opdrachten droogden op en het werk wat ik nog had, kostte meer energie dan het opleverde. Maar anders dan ik dacht, merkte ik niks bijzonders van de hypnose: ik lag op een bank met de ogen dicht en moest Maik beschrijven wat ik zag. Een soort ‘geleide meditatie’ zoals ik bij yoga ook wel eens had meegemaakt.

Wat ik zag was een realistisch soort Playmobilkasteel, compleet met torens en kantelen, alleen zonder de plastic poppetjes, Muiderslot na sluitingstijd zeg maar.

Ik moest naar binnen. In een kille, donkere zaal, met licht van toortsen, zag ik een houten trap. Die moest ik aflopen. Even vreesde ik in een middeleeuwse martelkamer te belanden. Die vrees was ongegrond: ik kwam in een kille, verlaten kelder waar in het midden, op een soort altaar met een eenvoudige witte doek, een met ijzer beslagen houten kist stond. Maik vroeg me de kist open te maken.

‘Wat zie je?’

Ik zag een dik, met leer bekleed, boek liggen. Mijn hart begon sneller te kloppen. Zou nu dan eindelijk duidelijk worden waar het boek, dat ik al zo lang wilde schrijven, over zou gaan? Ik durfde er eigenlijk niet op

te hopen, maar gesterkt door het beeld van dit bijbel-dikke boek (er had per slot van rekening ook een strijd-vlegel uit de kist tevoorschijn kunnen komen ...), sloeg ik, ergens in het midden, het boek open, nieuwsgierig naar wat er zou staan.

Ik zweeg.

‘Wat zie je?’ vroeg Maik weer op neutrale toon.

Ik wilde iets zeggen, maar mijn keel werd dik, ik kon amper slikken. Ik kon het niet geloven: ‘De pagina’s zijn wit, er staat niks in!’

Tot mijn grote ergernis begon Maik te lachen: ‘Zie je het dan niet?’

Mokkend: ‘Nee, ik zie helemaal niks!’

‘Je gaat een boek schrijven!’

‘Joh ...’

‘Nee echt! De witte pagina’s betekenen dat het heel zuiver wordt.’

‘Gefeliciteerd, dat helpt,’ beet ik Maik sarcastisch toe, ‘ik had liever geweten waar ik het over zou moeten hebben. Wat komt er in het boek te staan?’

‘Als je er klaar voor bent, wordt dat vanzelf duidelijk.’

DIALOOG MET MAIK

Waarom vertelde je me toen niet gewoon waar mijn boek over zou gaan?

Maar Eugène, ik heb je toch al lang geleden verteld dat je een boek over spiritualiteit ging schrij-

ven?

Jahaa, maar toen ging ik een boek schrijven over pr. Ik dacht, je hebt je gewoon vergist. Ik kon me niet voorstellen dat er nog een boek zou komen. En toen dat er toch kwam, ging dat over zakelijk schrijven, dat had alwéér niks met spiritualiteit te maken. Dus daarna dacht ik dat ik het wel gehad zou hebben met boeken schrijven. Waarom zei je er toen niet meteen bij hoe dit boek eruit zou komen te zien? Dan had ik er al eerder mee kunnen beginnen.

Dat kon niet omdat jij eerst nog je reis door dit leven moest maken. Anders had je niet kunnen vertellen wat je nu kunt vertellen. Je moest simpelweg de lessen nog krijgen. Als ik had verteld wat erin zou komen te staan, dan had je er zelf niet meer over hoeven nadenken.

Je kwam mij op het juiste moment tegen, ik kon je prikkelen om verder te gaan, ook al was je soms wanhopig. En volgens mij wist jij – of in elk geval je ziel – op dat moment dat het goed zat. Maar ik kon je niet alles vertellen, dan zou ik je belemmeren in je karmalijn.

Karmalijn?

De weg die je in je leven aflegt. Als ik de verkeerde dingen voorzeg, dan ga ik je te zeer sturen en dat heeft een negatief effect. Dan ga je keuzes vanuit je ego maken, dan ga iets doen of laten omdat ik dat heb gezegd, niet omdat jij voelt dat het goed is. Je ontwikkelt je dan niet meer.

Ik heb ooit eens, toen ik je nog niet kende, een staatslot

gekocht dat eindigde op 6, omdat een helderziende had gezegd dat dat getal me geluk zou brengen ...

Haha, je hebt het veel te letterlijk genomen. Het kan betekenen dat er binnen zes dagen of weken iets gebeurt waarbij je een keuze kunt maken die je geluk brengt. Als ik zo iets zeg, denken mensen soms ook dat er dan cadeautjes uit de hemel komen vallen. Dat gebeurt dus niet. Je moet zelf zorgen dat je iets doet met dat moment, dan pas ontstaan de gevolgen die ik zie. Maar soms moet je niet te veel je best doen. Dan lukt het in dit leven gewoon niet allemaal wat je moet doen ...

Makkelijk praten heb jij, ik vind het soms best vermoeiend en daarom wel lekker als een wijze helderziende die ik vertrouw me vertelt wat ik moet doen.

Nou ja dat helderziende klopt wel, maar wijs ben ik nog lang niet. Ook ik moet nog dingen leren in dit leven. Hoelang is het nou al geleden dat mijn relatie met Rob voorbijging?

Pff, weet niet, kon het altijd wel goed met hem vinden, vijf jaar ofzo?

Hoewel ik spiritueel wéét dat het over is, lukt het mij nog niet om hem los te laten. Omdat hij vroeger zo'n hele lieve man was, helemaal niet egoïstisch. Ik hoop, tegen beter weten in, dat hij weer wordt zoals vroeger. Die hoop, dat is mijn aardse ego, dat wil dingen die er niet zijn. Tenminste, nu niet meer.

Rob kan er toch ook niks aan doen, hij kreeg een herseninfarct.

Wéét ik. En in zekere zin heeft het infarct hem zelfs geholpen in zijn persoonlijke ontwikkeling, hoe gek dat ook klinkt. Ik ben een overgevoelig type, vind al gauw iets egoïstisch. Maar Rob komt nu veel meer op voor wat hij zelf wil. Toen we nog een relatie hadden, was ik degene die veel bepaalde. Die bijvoorbeeld zei welke kleren hij moest kopen of hoe hij zich moest gedragen. Ik bedoelde het niet verkeerd, maar ik was hem wel een beetje aan het kneden zoals ik hem graag zag.

Dat je iemand moet loslaten waarvan je hebt gehouden omdat die persoon niet meer bestaat, terwijl hij uiterlijk niet veranderd is, lijkt me het lastigst.

Het doet pijn en ik ben nog niet zo sterk dat het me lukt. Ik denk vaak: waarom moet ik dit meemaken? Het irritante is: spiritueel wéét ik het antwoord allang; omdat ik anders niks zou leren. Ik weet ook dat we alles wat we in dit leven hebben, in bruikleen van het universum hebben. Ook de Rob die ik kende.

Maar dat weten is één ding, pas door het zelf mee te maken dringt tot me door dat het eigenlijk egoïstisch zou zijn om hem nog langer vast te houden, het zou hem belemmeren verder te gaan met zijn eigen leven. Zijn oude ziel was uitgeleerd toen Rob een herseninfarct kreeg. Daarna is een andere ziel in zijn lichaam gekropen, ook die moet weer dingen leren. Maar in die lessen kom ik niet meer voor. Ze zeggen niet voor niks: 'Karma is a bitch' hahaha.

Poeh hei, ik vind dit wel ingewikkeld allemaal. Hoe denkt Rob hierover?

Ik heb het er niet met hem over gehad, hij zal het niet begrijpen. Wat ik je vertel is een verhaal op spiritueel niveau. Het aardse verhaal is gewoon dat hij een herseninfarct kreeg met uitval van functies en karakterveranderingen.

Hij kreeg het infarct nadat hij bij de fysiotherapeut voor een massage was geweest. Ik kan dan mijn haat projecteren op deze fysio die mijn allerliefste man heeft weggepakt. Of ik kan denken dat ze van boven hebben ingegrepen. Omdat Rob zich anders had doodgewerkt, hij was altijd aan het werk.

Maar wat heb je dan aan dat spirituele verhaal, hoe echt is dat?

Hoop doet leven; je hebt een reden waarom iets is zoals het is. Anders is ons leven een doodlopende straat. En daar hou ik niet van. Misschien is spiritualiteit een creatieve manier van ons verstand om een uitweg te verzinnen.

Maar voor jou is spiritualiteit toch meer dan alleen een verhaal?

Tuurlijk, het is óók echt. Verhalen zijn gedachten. En gedachten zijn krachten. Die kunnen dingen in beweging zetten.

Je gaat op dit moment ook naar een psycholoog, maar niet vanwege Rob, hè?

Nee, vanwege Justy, hij overleed een paar jaar geleden.

Justy was een labrador, toch?

Ja, een geweldige lobbes waar ik het nog steeds moeilijk mee heb dat die er niet meer is. Net zoals Skinny, mijn overleden kat; ik weet dat ze nog bij me zijn, maar ik mis ze nog steeds.

Wat zei de psycholoog toen je aanklopte omdat je je huisdieren mist?

Hij bleek zelf een hond van zestien te hebben. Hij kon zich goed voorstellen dat bij het overlijden van zo'n dier het voelt alsof een familielid er niet meer is. Hij heeft me een afscheidsbrief laten schrijven. Dat heeft me goed gedaan.

Nog even terug naar Hawa, mijn ex, waarom heeft het zo lang geduurd voordat mijn band met haar voorbij was?

Ze was een zielsmaatje. Jullie waren speelse zielen die heel zuiver, dus intens met elkaar verbonden waren. Jullie hebben ook afgesproken om elkaar weer tegen te komen.

Huh? Ik weet van niks. Echt niet!

Je komt haar niet meer tegen als vriendin, maar misschien wel als zus of tante in een volgend leven. Zodat je de band kunt afmaken. Dan snap je ook dat je niet langer meer verliefd op elkaar zou moeten zijn. Uiteindelijk vallen alle puzzelstukje op hun plek.

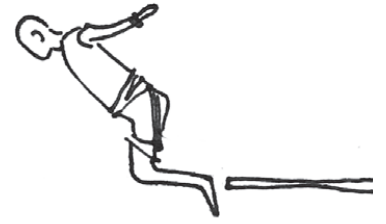
Zal Camila leuk vinden ...

Nee, dat denk ik niet. Maar we hebben het nog niet gehad over welke afspraken zij heeft ge-

maakt voor na dit leven ...

Je bedoelt ...

Je moet liefde ruimer zien dan de definities die we er meestal voor gebruiken. Liefde heeft niks te maken met monogamie, man of vrouw. Ook kussen, knuffelen en seks hebben er niks mee te maken. Nee, liefde gaat om energie die in balans is. Net als de natuur, dat is ook een vorm van energie en liefde. Bomen zuiveren de lucht en voeden ons met zuurstof. Planten geven ons te eten. De zon geeft energie en laat met de regen planten groeien. Allemaal radertjes van energieën die met elkaar zijn verbonden en elkaar helpen. Ken je het liedje Circle of life van The Lion King? Daar zit veel in.

HOOFDSTUK 2

WIJZER DOOR WOORDEN

Bij voorbaat mijn verontschuldigen. Ik ga je een verhaal vertellen dat nogal warrig is. Er komen zwanen in voor, overvallers en graslelies. En ze hebben allemaal met filosofie te maken. Zeg dus niet dat ik je niet gewaarschuwd heb. En: als je, eigenwijs als je bent, tóch verder leest, doe je dat helemaal uit je eigen vrije wil.

Allereerst een definitiekwestie. De uitdrukking ‘vrije wil’ is een pleonasme, in goed Nederlands: een woord-overtolligheid. Een bekend voorbeeld is ‘witte schimmel’. Een manier om een pleonasme te ontmaskeren is door te kijken of het tegendeel bestaat. Dus bestaan er ‘niet-witte schimmels’? Nee, immers: kenmerk van schimmels is nu juist dat ze wit zijn (als we de Franse kazen even buiten beschouwing laten). Een niet-witte schimmel bestaat niet. Tenminste; het dier dat we daarmee bedoelen draagt een andere naam, het is een paard met elke andere kleur dan wit. Simpel.

Zo is het ook met de wil, die per definitie vrij is. Het tegendeel - de onvrije wil - implodeert als betekenis.

Goed, nu we de wil hebben teruggebracht tot zijn oorspronkelijk etiket doemt de onvermijdelijke vraag op wat die wil nou eigenlijk is. Zoals we ‘wil’ in het dagelijks bestaan gebruiken, veronderstellen we eigenlijk een soort archimedisch punt (zie kader *Geef me een plek om op te staan*) waartegen we ons afzetten en de gewenste handeling of gedachten in beweging zetten. Start- en eindpunt liggen bij onszelf.

Geef me een plek om op te staan

‘Geef me een plek om op te staan en ik kan met een hefboom zelfs de aarde optillen,’ is een bekende uitspraak van Archimedes. De in 287 voor Christus in Syracuse (Sicilië) geboren geleerde is overigens ook de afzender van het onsterfelijk geworden ‘Eureka!’ De uitroep – Grieks voor ‘Ik heb het gevonden!’ – deed hij volgens de overlevering nadat hij – terwijl

hij in bad zat – de naar hem genoemde natuurkundige wet ontdekte dat voorwerpen van hetzelfde materiaal en hetzelfde gewicht, ook dezelfde hoeveelheid water verplaatsen.

Het archimedisch punt is in de loop der eeuwen een metafoor geworden voor het ideaal van een onbetwifelbaar ankerpunt voor theorieën. Een uitgangspunt van zekere en ware kennis, van waaruit alles zijn betekenis krijgt.

De portemonnee die ik met knikkende knieën overhandig aan de overvaller die mij bedreigt met een mes, geef ik niet uit eigen wil. De ander dwingt mij daartoe met een angstaanjagend drukmiddel waar ik geen verweer tegen heb. Simpel.

In een ander scenario besluit ik mijn beurs niet te geven. Dat durf ik best, ik heb een zwarte band in karate (helaas niet in het echt) en lust hem rauw. Dit maakt dat ik mij verzet. Vervolgens boezem ik mijn aanvaller zo veel angst in, dat hij het op een lopen zet.

Maar: als ik nou in een rolstoel had gezeten, verlamd door een deerniswekkende ziekte, was mijn wil weer op de klippen geslagen door een onwillig lichaam ...

Uit de mist doemt nu een ‘wil’ op die misschien toch ook wel een beetje afhankelijk is van eigenschappen en omstandigheden. Had ik oog in oog gestaan met een scharminkel van een tegenstander, dan was ik minzaam glimlachend verder gelopen. En had mijn over-

valler zich die ochtend verslapen, dan hadden onze wegen zich zelfs nooit gekruist. Deze net-niet-overvaller zou zich dus ook nooit schuldig hebben gemaakt aan een misdaad, hij kwam mij eenvoudigweg niet tegen. Wie heeft nou wat gewild bij deze niet-overval?

Of om het even uit de misdaadsfeer te halen: zonder deeg kan een bakker geen brood maken. En als we het menselijke aspect vervolgens buiten beschouwing laten, alleen dankzij de zwaartekracht valt er regen. Alleen iets dat droog genoeg is, kan vlamvatten. Een kaars brandt dan ook omdat hij een kaars is en niet een ijsje. De kaars brandt zolang er brandstof is. Ik 'wil' maar zeggen: waar we ons bevinden en welke eigenschappen we hebben, bepaalt de verdere loop ervan.

Je kunt het leven zien als een flipperkast, met onszelf als puntenscorende bal in de hoofdrol. Dit beeld is misschien niet helemaal ideaal: een flipperkast veronderstelt iemand die de bal het spel in schiet. Je zou daarvoor mijn vader kunnen aanwijzen. Maar zonder mijn moeder was het toch allemaal lastig geworden. En dan, even snel terugredenerend: wie heeft de oerbal van dit leven de wereld ingeschoten? Boeiende vraag, het sluitende antwoord op die vraag wordt nog gezocht. Tot die tijd is het onze taak vooral om bal te zijn, lekker rond en glad, gevoelig voor de zwaartekracht.

Ondertussen acceptierend dat we in situaties komen waarin we energie krijgen (als we afgeschoten worden bij onze geboorte) of energie moeten afstaan (als we bijvoorbeeld het geld waar we hard voor gewerkt hebben, moeten afstaan aan een 'kwaadwillende')

medemens).

Nóg een ballenvoorbeeld. Misschien ken je wel het speeltje dat menig doktersbureau siert: vijf metalen balletjes die in een rekje aan koordjes hangen. Je trekt aan de eerste, laat los, en zonder dat er zichtbaar iets gebeurt, vliegt vervolgens het achterste balletje los. De andere vier blijven stil hangend achter. Toch is er iets gebeurd. Vijf ‘daders’ hebben vijf ‘slachtoffers’ veroorzaakt. Onzichtbaar is de energie van voor naar achteren doorgegeven. Pas bij het laatste balletje wordt de energie weer zichtbaar.

Het wordt, denk ik, tijd om de wil te bevrijden van onszelf. We houden eraan vast, zonder dat we er ook maar enige invloed op kunnen uitoefenen. De fata morgana die als eigen wil voor ons opdoemt, zullen we nooit in handen krijgen. Elk streven naar beheersing ervan, is gedoemd te mislukken. We kunnen alleen maar doorgeven wat we krijgen. Zolang we krijgen, zolang we kunnen doorgeven, ieder op zijn eigen manier. Niet dankzij, maar via ons, krijgt de energie, die wij onterecht als ‘wil’ bestempelen, zijn vorm.

Tot slot nog even dit: deze graslelie (*Chlorophytum comosum*) is een plant die al heel lang bij me is. Dit zijn z’n klein-klein-kleinkinderen of nog verder verwijderde verwanten. Ik heb hun voorouder misschien wel twintig jaar geleden van een hondenpoepveldje opgeraapt. Achteloos verbannen uit een huiskamer van mensen bij ons in de buurt. Ondanks mijn niet altijd geweldige zorgen heeft de plant het overleefd. Heeft hij

kleintjes gekregen en zijn eigenschappen doorgegeven, is gestorven, maar toch blijven doorleven.

Stukjes ervan hebben jullie nu in handen. Jullie hoeven er niks mee te willen, de plant wilde ook al niet. Desalniettemin gaat zijn verhaal verder. Weer in een andere vorm.

DIALOOG MET MAIK

Stiekem ben ik nog steeds een beetje verliefd op de tekst hierboven. Ik schreef hem voor een Symposium, een met eten, drank en discussie gevulde avond van een groepje filosofiestudenten, af en toe aangevuld met een docent, van de Vrije Universiteit in Amsterdam. Ik had ook voor iedereen een stekje van mijn eeuwigdurende graslelie meegenomen.

Eerlijk gezegd snap ik hem niet zo goed, Eugène.
Nou gewoon, dat de vrije wil niet bestaat.

Ah.

Wat nou, 'ah'? Wat je doet hangt af van omstandigheden en aanleg. Dat jij mijn tekst leest, komt omdat je ogen hebt om mee te lezen en omdat ik deze tekst aan je heb gegeven.

Aha.

Is dat alles wat je kunt zeggen; aha?

Nou, wat ik me afvraag is: waarom ben je eigenlijk gestopt met je studie filosofie?

Wat heeft dat er nou mee te maken?

Geef nou gewoon antwoord.

Nou ja, omdat ik door begon te krijgen dat ik geen antwoorden ging krijgen.

Op?

Op, op, op? Blijf je nou zo de hele tijd irritante vragen stellen?

Nou, gewoon, op de vraag: waarheen, waarvoor?

Mieke Telkamp toch? Niet iets waar ik een antwoord op zou verwachten bij een universiteit ...

Maik!

Wat?!

Niet zo irritant doen!

Filosofie is een leuke bezigheid, maar een bodemloze put als je denkt grip te krijgen op vragen die er echt toe doen. Een filosoof uit de vorige eeuw, Karl Popper, was voor mij de reden om te stoppen met mijn studie. Die stelde dat een uitspraak pas wetenschappelijk zinvol is als je die onderuit kunt halen, falsifiëren noemde hij dat.

Een bekend voorbeeld is de stelling: alle zwanen zijn wit. Vind je een zwarte zwaan – en die zijn er (zie kader) – dan heb je de uitspraak gefalsifieerd en wetenschappelijk gezien resultaat geboekt. Je hebt als het ware een grens gevonden voor de geldigheid van de uitspraak. En hoera, er is nieuwe, betere kennis ontstaan: de meeste zwanen zijn wit.

Zwarte zwanen

De Nederlander Willem de Vlamingh ontdekte in 1697, als eerste Europeaan, zwarte zwanen. Tot dat moment golden zwarte zwanen in Europa als voorbeeld van iets wat niet bestond. In de beleggerswereld staan ‘zwarte zwanen’ bekend als gebeurtenissen waarvan de kans klein is dat ze plaatshebben. Maar als ze toch gebeuren, zijn de gevolgen groot. Denk aan de terroristische aanslagen van 11 september 2001 waardoor wereldwijd beurskoersen onderuitgingen.

Ontdekkingsreiziger De Vlamingh is ook naamgever van Swan River, een rivier in het zuidwesten van Australië die ook door de stad Perth stroomt. Tot op de dag van vandaag siert een zwarte zwaan de vlag van de deelstaat West-Australië.

Ik weet niet helemaal waar je naartoe wilt, Eugène. Maar ik geloof wel dat jij dit belangrijk vindt ...

Ja, klopt, maar nog even geduld, ik ben zo klaar met mijn verhaal. Want Popper werd de *showstopper* van mijn studie filosofie. Mijn persoonlijke zwarte zwaan als het ware omdat ik bedacht: hoe falsifieerbaar is Poppers eigen theorie nou helemaal? De beste man zegt dat je uitspraken moet kunnen weerleggen, anders zijn ze niet wetenschappelijk. Maar als je die toepast op zijn eigen stelling, dan is wat Popper zelf beweert géén wetenschap. Overigens: zijn Hongaarse leerling Imre

Lakatos opperde dit ook al – misschien heb ik stiekem toch wat van hem opgestoken tijdens mijn studie. Hoe dan ook: Popper was *not amused* en serveerde Lakatos af als een onbetrouwbare vertolker van zijn ideeën.

Maar de meeste zwanen zijn toch gewoon wit?

Precies. Ik vond het ook irritant dat niemand Popper daarnaar gevraagd heeft. Maak de uitspraak iets minder absoluut en je bent van een hoop gedoe verlost. Of geef toe dat je onbedoeld verstrikt bent geraakt in een taalspelletje dat geen standhoudt in de echte wereld. Wikipedia staat vol met zulke voorbeelden.

Ik heb nog een leuke, mag ik?

Oké, één voorbeeldje nog, ik weet dat je niet kunt wachten, maar daarna wil ik nog wat zeggen.

Komt-ie. Pinokkio zegt: ‘Mijn neus gaat nu groeien.’ Groeit zijn neus, dan spreekt hij de waarheid. Maar dat kan niet, want, zoals we allemaal weten, groeit zijn neus alleen als hij liegt ... Woorden kunnen wat ze willen worden, net als Barbapapa. Maar het wil niet altijd zeggen dat zulke paradoxen reuze diepzinnige wijsheden onthullen. Wat ik trouwens wel vind van sommige oosterse filosofieën. Die hebben het dan over een ‘poortloze poort’ waar je doorheen zou moeten om tot inzicht te komen en ...

Eugène!

Sorry! Ik hou mijn mond. Mag ik er straks in het boek wel nog wat over zeggen?

Dat zien we dan wel. Nu wil ik het hebben over het verhaal hierboven; ik heb er flink over moeten nadenken. Vond het namelijk erg, hoe moet ik het